QVÆSTIO MEDICA
CARDINALITIIS DISPVTATIONIBVS MANE DISCVTIENDA, IN SCHOLIS MEDICORVM, die Iovis, 18. Martij,

M. DIONYSIO IONCQVET,
DOCTORE MEDICO, ET HORTI REGII BOTANICO PROFESSORE, PRÆSIDE.

An Aulicis mulieribus sanitas firmior ab equestri venatione?

I.

NATVRALIS partium constitutio actiones primo & per se perficiens sanitas est, quæ tunc primum in aulicis mulieribus firmior lucet, cum membra quælibet suas obeunt operationes inculpatè, & congreditur cum ipso pulchro evexia, suboriens à rerum non naturalium vsu legitimo, potissimúmq; ab exercitiis ex omni parte moderatis; cujusmodi sunt pilamalleus, ambulatio, parvæ pilę lusus, equestris venatio mulierum aulę; His enim corpus sese exonerat recrementis, regia sternitur via humoribus qui distribuuntur pro nutritione, vasorum tubuli & cœci meatus solidarum apparantur ad excipiendos errantes spiritus qui ad vitam meant, aut ad motum & sensum animę impetu rapiuntur. Simillima, sed inefficacius multò, exercitatio parva movet; senibus, pueris conveniens, vel à pręgresso morbo recens relevatis; Curulis vectatio, gestatio in sella, navigatio, trochus, lecti pensiles, cunæ. Valens enim vehemensq; exercitatio, quæ nervis & omni perficitur musculorũ nisu, annexamque habet cum agilitate velocitatẽ & robur; vna virtus Athletarum: Lucta, cæstus, hoplomachia, pancratium, fossio, laboriosa vita Rusticarum inducunt polysarchiam, lacertis addunt vires, & ad pręmia in certaminibus promerenda homines reddunt corpore valentiores quam mente. Quæ vero glirium vitã vivunt Aulicæ, quas sola desidia fatigat, quęque totæ in talis & aleâ, excrementorum proventu quem nolunt mediocri exercitatione repurgari, merito cruciantur; illæ inquam, è Regiâ Medicos consulunt frustra, pro imperanda aëris salubritate: cibi potûsque ordinẽ, mensura & vsu definiendis: frustra somnus & vigiliæ acceptissima vicissitudine suas implent horas: Incassum & animi pathemata, ad rationis normam inflectuntur: nisi ea quæ servari mos est, aut excerni debent in iusta mo-

rentur statione, qualem ab exercitio mediocri ideo prudentis semper erit Medici expectare, quòd eo nihil non robustum interaneis accedat, & firma corporis emergat constitutio. An bona valetudine potens animus corpori morbos dabit?

II.

EXERCITATIO partim animi, partim corporis peracta motu, quę versatur in Piscibus, Auibus, aut Quadrupedibus, vi, dolo-ve capiundis, Venatio est. Prima ob hami tarditatem, aquarũ tędium & injurias causaria, vilioribus fuit derelicta mancipiis: Accipitraria plus placet, nec Optimatibus indigna videretur, si sana magis, aut minus esset plena seruitutis: Tertia demum omni cognita sæculo, nullis prohibita legibus & nobilior, Quadrupedes Canibus insectatur & armis; sive pedestris illa sit, sive fiat Veredo, vel Asturcone; hæc casta voluptas aulę, ingenium acuit & sensus, capitis languores tollit, pectoris curat morbos, viscera reddit defœcatiora, & parit cum agilitate εὐχοῖαν Aulicarum: quę in crastinum venaturę accersunt lorarij ministrum Canis, rogant, an ad μελαγχίμματα errantem, coegerit Cervum? an ex recrementis aut vestigiis annos distinxerit & sexũ? sparsisque hinc inde ramalibus facile sit ad feram rediturus? dein ad conventum & frugale sub herba prandium designant loca, atque vbi subsidiariis canibus & equis opportuniora selegerũt, prostrata sopore membra componunt lecto, in quo mens luderet sine pondere, nisi venationis impatientiam probaret impotentia dormiendi; vnde quædam ante gallicinium surgunt, aliisque placuit accensis luminibus castigare Solis moram. Interim in futuræ oblectationis speciem omnia disponuntur, jam incondito murmure Servorum huc illuc ad officia properantium, Canum latratibus, & tubarum clãgore personat tota domus; Iungũtur jumellis Canes; Venatrices ocreantur, quæ sub cyclade breuiori feminalia subdunt, vt si fortè cadant equo, cura maneat, casti decus servare pudoris; sagum induunt murice ardens, & bracteis interpunctum argenteis, attalicæ vestis fluentes sinus attollit auri fibula; lata fascia cingit lumbos, quos pendulum ex lora buccinum suppalpat blande; collecti tæniis in tutulum crines galerum excipiunt Indiarum divitiis, Ardeę & Struthiocameli insignem plumis: nec injuriâ superbum cordis tumorem placens ornatus leuat, proximâque venationis lætitia corpus saliens, nullo adjuvante conscendunt Equos, mascula sessione mentiuntur sexum, clamore simul & lituo Cervum insequuntur fugientem, notant hallucinationem Canum, & caute adventitii Hinnuli cũ justo Cervo currentis eludunt frustrationem, dumque silvas Canibus quatiunt, & vtroque calcari Veredos vrgent, habent aliquid quod Hippolytus invideret.

III.

CERVORVM ex Equis venatio, res sane regia, magnum est tyrocinium belli, ab ea quippe vt filij Heroum & Ephœbi animo fortes, alterno fraudis, virtutis & excubiarum motu bellicosiores fiunt, sic & Heroïnę, nullo timoris pharmaco, sola sed periculorum assuetudine evadunt animosiores. Hinc cum ad fines suos properans Cervus, ore nigro est, in genua pro-

cumbit, aut salit viâ regiâ, lacrymis nil vltra vitam, quam non exorat, rogaturus, vel pudibunda sorte perit, vel vltima moriendi necessitas timido incutit cadmicæ votum pugnę; tuncque enervati corporis animosum quatiens caput obuios Canes eviscerat, circũstantium Equorum stragem facit, & Venantibus minatur exitium: adeo verum est! iracundum Apri dentem ad Chirurgum, & Cervi cornu ad tumulum vocare Venatricem, quę pręsenti discrimine facta generosior aperto decertat Marte, aut quam júgulat astute fallit desperatam feritatem; sic dolo, sic virtute belluam superat virgo! Et dolus an virtus quis in hoste requirat? Interim aliæ ad mortem ferę intrepido vultu convenientes, omnes si non Dianæ, saltem credi possent, si aut arcum tenerent manu, aut gremio Endymionem, nec mora amputato anteriore pede & dextro eius, quem vltro ad dilacerationem destinant; petita pręda, sua victoria ovantes & famelicæ redeunt domum, pręteritorumque tota venatione historia, longioris itineris fastidia consumunt. Et postquam Naturæ lapsus, intemperiei vitia, & errores in victus ratione commissos equestri venatione deleverunt, exhaustos diurno motu spiritus & dissipatum alimentum, cœna reficiunt lautiori, quæ eò magis sana fuerit, quò largior, ab ea enim profundiores obrepunt somni, concoctio sequitur felicior, & stabilitur ἕξις, minusque mirum si vnaquæque Venatrix sibi sit Iatralipta, & crimen putet Medico indigere.

IV.

VRBANÆ contrà & publicanæ molliores, ad perpetuam Medicorum opem suspirant, pro iis ægritudinibus cicurandis quas movit vesana satietas torpentis vitæ: morbi causæ si deficiant nimia felicitas invenit! nec mirum si ex optimi succi alimẽtis multúmque nutrientibus, eam sibi maciem inducant quæ renudat ossa, & pitissando cibos delicatiores, quos cupedinarius ad linguæ delicias & palati saporem coxit, sibi sorbeant materiam morborum; ejusque palloris quem mortuos non dedeceret si ambularent: putares mera esse Danaïdum dolia! nisi Clinicarum & Medentis tam in explendo quam in vacuando par labor, aliquid esse suaderet ab humano non alienum, cum posito pudore corpus aperiant alternatim excrementis, medicaminibus, alimento. Aliæ quas ingeniosa gula saginavit & otium, multa pinguedine obrutum corpus ægre trahunt, interdum ægrius mentem; ambitiosisque eduliorum varietate & apparatu factæ præpingues Epicuri de grege porcæ; comessationum pulpamenta tuburcinando quæ crustularius instruxit, vna cum corpore incrassant mentem, spretisque aliis motibus ingenuarum, solam quam norunt exercent τὴν ἀνακλινοπάλην. Interea luduntur stultissimę fallacibus consiliis Medicorum, qui cubanti luxurię patrocinantes, putatitios delirantium affectus, malis artibus curant, aut pollicitatione fictitia: frequentiori phlebotomia inanes sanguine venas crudis rotundant succis, & vacuum intempestiva purgatione ventrem, amygdalatis, hordeatis, gelatinâ, consumptis implent, auenaceo potu, aqua vitulina, & similibus, quæ auara medentium infidelitas ad invaletudinem, morbos prorogandos, excogitavit, & lucrum. Hæc quippe singula, appetentiam demoliuntur, coquen-

ti ventriculo facessunt negotium, interturbant opus retentricis, fibras stomachi relaxando, illius infringunt robur, ciborum distributioni obices nectunt, interaneorum genus quodlibet impediunt obstructionibus, farciunt illuvie turpissima, & nociuorum humorum, quos victus intemperantia toto corpore sparsit, pepasmum remorantur, an non mulieris otiosę mentem, cibi potusve satietas obtundit? His enim tam animi quam corporis offensionibus superandis sat essent salutares plantarum, quas ignorant, succi, fructus; aut si saperent, solus panis vel inedia: quidni pro tot sordibus confertim susdéque & feliciter expurgandis Emeticum?

V.

CVM homo comedens sanus esse nequeat, nisi exerceatur multum, hoc est diutius, ingensque sit sanitatis tutela, non satiari cibis, & impigrum esse ad laborem, fit vt aulicę venatrices inter quietem & motum nullum non dividant diem; cumque ad eas tantum exercitationes inclinet Natura, quæ vnicuique conveniunt; Illæ ab origine invalidiores & pro sexus temperamento humidiores & subfrigidę, equestri obligant sese venationi; vt sanitas firmior enascatur, & causa genuina blandi sensus, omnis quippe inanitio naturalis inducit voluptatem; quam intensiorem facit legitima exercitiorum in venatione series, in qua motus incipiunt à levioribus, & progrediuntur ad celeriores, paulatimque ad remissos deveniunt; Inde firmantur membra, excrementitiorum humorum inaniuntur reliquię, à quibus antea penè suffocatus, reviviscit natiuus calor; maxime si pro modulo virium, innata corporis temperie & probata consuetudine imperentur. An non toto venationis tempore amœna locorum varietas oculos pascit? & suavis stirpium odor olfactus delinit sensum? Ipsa aëris libere perflati salubritas corpus adjuvat vniversum, & spiritus per se lucidi ejusdem serenitate recreantur; mulcentur aures tubę sonitu; eo simul & vociferatione expurgantur respirationis instrumenta; viscera equitatione concussa, servatis semper Naturę periodis, motu & evacuationis modo, ad secessum disponunt, quęcumque vesica, intestinis, & vtero nidulantur, aut amant excerni. Quid plura? dum venationi student Aulicæ, Rusticarum laborem, & Vrbanarum inertiam, effugiunt omni cura, tempestiva exercitatione, carnes & succos minuunt exuberantes, somnos sibi conciliant profundos, collectim ciborum concoctionem juvant, accelerant eorumdem anadosim, superfluitates absumendo humidum simul cum calore vividum reddunt, bonum corporis habitum servant, morantur senectutem, & fœcundiores fiunt; ad bellica se exercent, periculis sibi parant audaciam, divitiis invigilant accumulandis, & vitæ morumque integritate, sensus atque animi vigorem metiuntur.

Aulicis ergo mulieribus sanitas firmior ab equestri venatione.

Proponebat Lutetiæ PAVLVS MATTOT, Parisinus.
A. R. S. H. M. DC. LXVI.